

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe jum. an . . . 12 .
Pe o lună . . . 2 .

Nr. de Duminecă
Pe un an . . . 4 Cor.
Pentru România și
America . . . 10 Cor.

Nr. de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA :
Deak Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Manuscrise nu se în-
poiază.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Organizarea românilor din Turcia.

De Teodor Filipescu.

Dela proclamarea constituției în Turcia se vede pretutindenea organizarea naționalităților creștine cu excepție a românilor. Cluburile politice ale bulgarilor, grecilor și sârbilor întrebunțează toate mijloacele pentru a profita de schimbarea politică în împărăția otomană. Toți caută să-și arete forța lor numerică și lucră pentru a pregăti poporul pentru alegerile din Noemvrie, numai »conducătorii« cauzei române stau zăpăciți la o parte și așteaptă renașterea națională română din cer. Desorientarea »conducătorilor« românilor din dreapta Dunării o regretă chiar și tinerii turci, cari ar vedea cu simpatie organizarea românilor din imperiul otoman. În loc să ridice moralul și speranța într'un viitor mai bun, »conducătorii« actuali contribuiesc la o depresiune națională, care va avea ca urmare slăbirea sentimentului național, dacă nu se vor pune în capul chestiunii oameni, cari vor face sfârșit sistemului actual în conducerea chestiei române din Turcia.

Deja în primăvara anului trecut am arătat în coloanele »Tribunei« importanța unei adunări naționale românești la Bitolia, la care trebuie trimiși delegați din fiecare comună ca reprezentanți ai comunităților române din Turcia.

Intrebăm pentru ce nu s'a ținut această adunare națională, la care trebuia să se aleagă un comitet executiv, care ar fi primit fondurile școalelor dela guvernul român și ar fi lucrat în înțelegere cu comunitățile, ceace e natural; ar fi numit inspectori, revizori, profesori etc. și ar fi prezentat programul românilor înaintea autorităților și publicității? Această organizație ar fi ajutat să se îndrume chestia românească și să apară în ochii s'răinilor ca ceva real, de care trebuie ținut seamă. Dacă nu s'a făcut aceasta până acuma, credem că guvernul român nu va mai întârzi să lase pe români nepregătiți în lupta cu adversarii noștri. Sistemul de până acuma cu numirea inspectorilor fără o înțelegere prealabilă cu comunitățile românești din Turcia trebuie numai decât abandonat.

Chestia română nu se poate da și mai departe pe mâna inspectorilor și consulilor, ci trebuie încredințată comunităților sub supravegherea consulilor. În actuala stare importanța comunităților e eminentă, și nu e permis să se mai trăgăneze cu schimbarea actualului regim de conducere.

Această propunere o repet și o susțin mai cu seamă acum când m'am convins la fața locului, cât s'a păcătuț și să păcătuț este prin sistemul de conducere de acuma. Ca să nu sărim într'un nou chaos, trebuie schimbarea conducerii să o facem numai prin o adunare națională la Bitolia, care trebuie ținută îndată și la care trebuie trimiși din fiecare comună din Turcia cel puțin unul sau doi delegați. Vezi și »Tribuna« 1908, Nr. 184. La această adunare trebuie aleși noi inspectori, iar pentru controla acestor inspectori trebuie designată o comisie separată cu un fel de controlori, cari vor supraveghea activitatea inspectorilor și a revizorilor. Acești controlori trebuie aleși din persoane independente, adevăd din bărbați cari nu depind de inspectoratele din Macedonia.

Delegații trebuie să prezinte la adunarea națională rapoartele comunităților, despre starea lor, starea corpului didactic și preoțesc, ca să se poată alcătui budgetul după trebuințele comunităților și după meritele organelor în chestie. Să se facă un fel de nouă împărțire a posturilor. D'aceia toți institutorii și absolvenții să fie invitați prin o circulară din partea inspectoratelor către comunități, să-și adreseze fiecare din ei petițiunea în care va însemna etatea, locul nașterii, dacă este căsătorit sau ba, din câți membrii de familie, câte clase a absolvat și câte limbi vorbește și scrie. Și atunci să se trimită institutorii și institutoarele după nevoia localităților, și să se plătească după merit. Căci d. e., dacă un institutor vorbește mai multe limbi, el trebuie trimis la Üsküb sau Veles, iar nu să trimită acolo pe un institutor, care nu știe limba slavă și turcă. De aci înainte în anii viitori revizorii și controlorii vor face asemenea întrebări exacte și fără hătâr în toate părțile unde sunt circumscripțiile lor și vor înainta răspunsurile adunării generale.

Revizorii cari vor fi aleși de adunarea națională vor călători în comune unde vor asculta nevoile comunității și vor ameliora lucrurile.

După sistemul de cârmuire de acuma, inspectorii și revizorii să adună la Salonic și aici cu consulul iau registrele vechi dela inspectori și compun budgetul fără să aibă informațiuni dela comunități. Adunarea națională trebuie ținută cel puțin odată peste an la Bitolia. Adunarea aceasta trebuie ținută cel puțin cu 7 săptămâni înainte de începerea școalelor. În budget trebuie însă să se prevadă și cheltueli pentru delegații mai săraci.

Starea românilor e tristă de tot, căci inspectorii n'au trimis revisori la toate locurile să îndemne poporul, ci ei au stat la loc. Reposatul Margarit a avut părțile Epirului, Duma și-a restrâns activitatea tot acolo, el n'a străbătut toate părțile unde locuiesc români să vadă ce e de făcut. Revizorii pe cari i-am avut și îi avem sunt neglijenți, unul stă la Salonic, altul la Bitolia. De un an n'a fost revizor la Scopia. Inspectorii au corespondat numai cu directorii școalelor, și d'aceia nici n'au auzit de plângerile comunităților contra institutorilor etc.

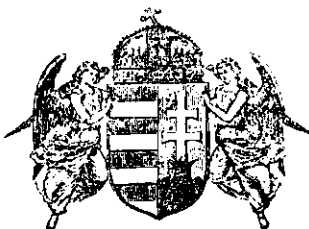
Sistemul domnului Duma e greșit, el a cumpărat cu bani pe Grecomani. În loc să-i convingă prin alt mod, el i-a subvenționat și a făcut mai mare rău decât bine. Prin aceasta a răcit și pe acei, cari erau cu dor de neam, căci de unde vine că un Grecoman să se primească tot ca românul naționalist, care a muncit o vieță întreagă și deasupra mai cheltuiește și n'are nimica. Dlui Duma s'a dat prea mulți bani și când a văzut că nu poate conduce lucrurile și a cheltuit banii, unde nu trebuia, el s'a retras. Dnul Duma a învățat sistemul acesta dela sârbi, dar acest sistem e greșit în propaganda națională. Consulul român Spiru Constantinescu în Bitolia a zis în 1894 adevărul, că nu trebuie subvenționați românii, căci potrivnicii le vor plăti și mai mult și tot nu sunt ai noștri. *Mai bine e să avem 500 cu dor de neam decât 5000 de români corupți și cumpărați.* Dacă s'ar fi procedat după maxima aceasta n'am fi ajuns la fiascul național. Dnul Duma a cheltuit d. e. în comuna sa natală Pisideri 20.000 fri pentru școala română, a plătit pe toți și acuma școala e închisă. Dnul Duma a mai făcut și un alt rău, decorațiile cari s'au dat din partea guvernului român nu s'au împărțit după merite, multe decorații s'au distribuit între Grecomani: La Crușova au fost decorați Grecomanii. Donache Prenda -Lească și Coba Boegi; la Üsküb: Tașcu Cațavol, care e ales chiar membru în comunitate, cu toate că n'a luat încă preot român în casă.

Toate aceste gravamine trebuie discutate la adunarea generală și îndreptat ce e de îndreptat, căci e mare rău să lași pe cineva să lucreze 40 de ani și să vadă cum se decorează și subvenționează alții fără merite.

Dl Duma a promis românilor în Üsküb 20.000 franci când s'a cumpărat terenul în Scopia zicând, că acești bani sunt destinați pentru clădirea bisericeii, iar astăzi nu se mai știe de acești bani. Ce să se spună ro-

Neumann M.

Mare deposit de
haine pentru bărbați, băeți și fete.

furnizorul curții ces. reg. în Arad.

A apărut prețurentul ilustrat al articlilor

recunoscuți de calitatea cea mai bună.

La dorință gratuit și scutit de taxă.

mânilor din Scopia acuma, cu ce se va clădi biserica?

La Salonik e un paraclis care face rușine românismului. Păcat de milioane, cari s'au cheltuit pentru chestia românilor macedoneni, când acel paraclis e pus într-o cameră unde nici un servitor n'ar dormi. Dar câte sute de mii de franci a costat înființarea aceluia paraclis? Cum supraveghează d-nii consuli aceste lucruri? Dacă conducerea ar fi în mâinile comunităților și ar fi controlori cari revizuesc lucrarea inspectorilor, astfel de lucruri nu s'ar fi întâmplat.

Pentru paraclisul din Bitolia s'au cheltuit iarăși foarte mulți bani, cu cari s'ar fi clădit o catedrală! Toate aceste rele sunt rezultatul cărmuirii nenaturale a chestiunii.

Capii chestiunii sunt de vină și pentru protecțiile usitate. Așa d. e. Economul dela internatul liceului din Bitolia dl Belimane a provocat prin procedeul său o rescoală între studenți în 1906. Studenții se plâng că sunt rău hrăniți și rabdă frig. Acest econom primește leafă 100 fr. pe lună și are întreținere gratuită, iar control asupra lui n'are. Fratele său e pus la cimitir cu plată, cu toate că n'are de lucru acolo, când sunt și alți angajați la cimitir.

Niște domni ocupă câte două și trei posturi toți plătiți din budgetul țării. Nu numai că nu pot împlini acești domni toate aceste posturi, dar nu e loc, atunci pentru alții, cari caută post. Așa d. e. Constantin Metta e dragoman la consulatul român din Bitolia, la liceu e profesor și afară de aceasta e și avocat privat. Prietenul dlui Duma e dl Vasile Naca, el e profesor la liceu în Bitolia și totodată și secretar la inspectorat. Aceste lucruri sunt abuzuri de budget.

Fiecare călător în Turcia observă numai decât când intră într'un paraclis românesc icoane rusești și slavonești, în loc de icoane românești dela sf. Munte sau din București. La liturghie auzi o cântare care te năcăjește până în suflet. Și aceste lucruri sunt urmarea neglijenței inspectorilor! Dacă inspectorii ar fi trimis pe învățătorii cu voce și

dor de cântare pe timpul vacanțelor acolo unde sunt cântăreți buni să facă practică, sau dacă la Bitolia ar fi angajat un profesor numai pentru cântări bisericești, care ar fi instruat pe elevi și pe învățători, astăzi am avea în Turcia învățători cari ar cânta în paraclis, și n'am avea nevoie de cântăreți, căci se poate închipul ușor paraclis care funcționează fără cântăreț, sau cu cântăreți de dai Doamne. Din budget s'a putut cheltui peste vacanță să meargă învățătorii să învețe cântarea, căci e mai ieftin învățător ca cântăreț, decât cântăreț separat. Acest rău și mare rușine trebuie reparat numai decât.

În Scopia avem școală românească cu cinci clase primare, cu un învățător și două învățătoare, cu 25 băieți și 20 fete. Clădirea face din afară bună impresie, în interior nu corăspunde absolut cerințelor pentru școală. Camerele sunt mici de tot și rău împărțite, băncile construite după un sistem vechiu din timpurile medievale, capela există de trei ani, e așezată asupra școlii, foarte mică și necorăspunzătoare. În apropierea școlii este terenul cumpărat pentru biserică numai că biserica nu se clădește din cauza că în apropiere sunt câteva case turcești și pentru că grecomanii intrigă. Terenul costă 10.000 fr., iar biserica ar costă cam vr'o 50.000 fr. Dacă ar fi la Scopia consulat românesc, de mult s'ar fi clădit biserica și s'ar fi adus foloase și pentru școală. Cu toate că greci nu există în aceste părți, ei au consulat grecesc la Scopia. Prin intervenția consulului român s'ar fi înlăturat piedecile, și s'ar fi clădit biserica românească cum s'a clădit și biserica catolică și bulgărească între casele turcești.

La Üsküb ar trebui un gimnaziu românesc cu cel puțin trei clase și cu un pensionat, ca să poată trimite românii din Tetova, Cumanova, Ferizovici, Veles, Coceani, Prizren, etc., copiii lor la școală în Üsküb.

Deocamdată trebuie în Üsküb trimis un institutor pe lângă directorul Ghica, acel institutor ar trebui să iee parte și la cântare în biserică.

Nu se poate lăsa mai departe treaba numai în mâna dlui Ghica un om, care nu e nici de cum popular, și care cu toate că în Scopia a fost libertate n'a lucrat nimic ca apostol al românismului. Dl Ghica e institutor de 20 ani, dar dacă ar fi fost altul în locul lui, ar fi făcut minuni pe lângă frații Papateodosi căci în alte părți unde a domnit cuțitul și revolverul s'a ținut școală și s'a făcut mai mult ca aici în Üsküb. Când s'a clădit în 1903 școală români au numărat în Üsküb 200 de familii, dar dela 1905 au rămas pe partea românilor numai 36 familii, ceilalți au trecut pe partea Grecomanilor.

Starea descrisă e o icoană fidelă a stării generale a românilor din Balcani, și d'aceea se impune o schimbare radicală a sistemului de conducere a chestiunii românești.

O altă chestie arzătoare e chestia bisericească română din Turcia, despre care am scris detaliat în »Tribuna« 1907 numerii din 7, 8., 10., 11., 14., și 15. Februarie și 1908 Nr. 43 și 44. Avem mare nevoie de preoți, și chestia aceasta nu se mai poate amâna. Preoții români ar trebui să umble în toate părțile unde e nevoie.

Chestia bisericească trebuie așa deslegată, ca să nu ne mai așteptăm dela patriarhatul fanariot la o soluțiune, dacă nu vrem să pierdem terenul și să descurajăm și mai departe lumea românească. După cum am scris deja trebuie ales un cap bisericesc la Constantinople, care ca *mitropolit român* va conduce afacerile bisericești. Pentru acest scop se poate numi un arhieru din România, care ar lua supunerea otomană. Punând atunci episcopi la Bitolia, Ianina, Elbasan, Ohrida, Salonik și Üsküb am câștiga întreg terenul pierdut. Sinodul se va ține atunci la Constantinople iar teologia ar fi la Bitolia. Trebuie rup.e legăturile cu patriarhul din Fanar, căci românii de acuma sunt convinși că sunt români și când am avea mitropolit român, ar trece toți Grecomanii pe partea românilor. Mai bine e să deslegăm chestia bisericească fără voia pa-

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

La învățătură în oraș.

De Ilie Marin.

Budulea Taichii și feciorul popii din Humulești își vor îndesa, peste câteva zile, merindea de drum în desagi, vor face trei cruci de »Doamne-ajută!« și vor porni, întovărășiți de scârțăitul roatelor, spre orașelul unde au să învețe.

Par'că-1 văd în vârful căruții părintești, pline cu lucruri de vânzare în piață. Mamele băieților își strâng năframele de cap mai bine, își șterg ochii pe furis, ca să nu li-se vadă lacrimile, cari le isvoresc din belșug și bolborosesc în taină un »Tatăl-nostru«, ca să-i meargă bine odraslei lăsată în lumea largă. Și haida, hai — la învățătură, cu inima înfrigurată, cu ochii mari, sperioși, când se răstește învățătorul cu un

— »Ha, tătarule!«, care bagă 'n răcori un suflețel nevinovat de copil.

Zăbunelul țasut de mama, acasă, ștergarele românești, desagii plini de pâni frământate de mâinile mamei — cel mai dulce aluat de pe lume! — de table de slănină cărnosă, de ceapă și brânză, un putinei cu lapte acru — toate astea par'că nu ți-le poți închipui despărțite de băiețașul, care pleacă în străini, căci sunt pavăza lui, cu care se va întremă ca să poată purta lupta mai departe.

De câte ori mă aflū pe drumul de țară, în timpul acesta, când se apropie înscrierile, având se călătoresc undeva și văd pe românași din vârful căruții plecând la școală. mă cuprinde duiosia. Încerc să simțesc la fel cu ei toate impresiile de

afară. Caut să privesc cu ochii lor, încă stângaci, încă sperioși de atâta lume străină, orizonturile nouă, de cari se isbesc. Ce impresie va face asupra lor întâiele case mai mari — întâiele vorbe străine, rostite de buze străine (căci ungureasca din sat au auzit-o, de cele mai multe ori, din gura învățătoru ui român)! Și primele ceasuri trăite la cutare cismar »de ungur«, departe, tot mai departe de părinții, căroro le-a fost rușine de străini să-și ia ziua bună dela ei după pofa inimii lor. Și primele zile de școală, când se retrag băieții »de ungur« ca să nu stea într'o bancă cu »puiul de valah«, când se schimbă primele priviri răutăcioase — declarații de răsb. în miniatură pentru mai târziu, când se adună, instinctiv, flăcăiași noștri ca să se apere împotriva împroșcărilor străine, de cari nu sunt vinovați și totuși sunt siliți să le primească.

O astfel de inimă de băiețaș român, ajuns pe băncile școlii ungurești din oraș, cuprinde o icoană fidelă a sbuciumărilor noastre. Oricine țese cursul acesta al ideilor și trage concluzii, va trebui să ajungă la rezultate îmbucurătoare.

Gem liceele ungurești de odrasle românești. În fiecare oraș și orașel, unde se află populație românească în apropiere, vei găsi clasele inferi are duplicate, ba chiar triplicate. În Sibiu, spre pildă, nu e nici o minune să vezi clasa I gimnazială a, b și c, cu câte 60—70 de băieți români. Fi-rește, se îngrijesc superiorii ca elementul român să nu rămână acelaș până în clasele superioare, căci ar fi prea periculoși puii aceștia de năpărcă. Și de aceea e mare minune dacă răzbesc în cl. VIII câte 8—10 români, cari — în ciuda șcanelor — au stat cu încordarea tuturor puterilor lor

în fruntea camarazilor unguri, cari au avut-o mult mai ușor.

Lupta aceasta vecinică te oțelește. E foarte natural ca »studentul« român, care a studiat la școli streine să aibă simțul național mai pronunțat, chiar decât al aceluia cu școli românești. În privința aceasta știu un exemplu foarte elocvent. Mi-l povestesc și eu mai departe.

Prietinul căută să-mi documenteze teza de mai sus la persoana sa proprie.

— »Uite!«, îmi zice. »Mă vezi pe mine. Profesorii și camarazii unguri m'au făcut să fiu român atât de bun. Nu eră zi lăsată de Dzeu să nu mi arunce 'n față vorbele cele mai grele, lăsându-mă să simțesc cât e de rușinos a fi român. Ei m'au silit să-mi pun întrebarea:

»Ce-am păcătuit că m'am născut român? Pe ascuns luam istoria neamului meu și o citeam. Ochii mi se umplură. Prindeam putere. Ceteam negru pe alb, că n'a e să-mi fie rușine de neamul meu. Și mergeam de o spuneam cu glas respicat camarazilor unguri, de câte-ori îmi aruncau cuvintele de dispreț în față.«

»Eram băiat de 12—13 ani, când ne-au dus la expoziția milenară din Budapesta. Aveam trenuri speciale, din gimnaziul întreg au mers aceia, cari puteau să contribuie cu câteva coroane — o sumă nelsemnată, pentru întreținere. Eu știam că o să trecem pe lângă Blaj. Îmi pusese în cap să văd cu orice preț câmpul libertății, de care auzisem vorbindu se acasă, pe la noi. Dar se nimerise să trecem noaptea pe lângă Blaj. Ei bine, voui vedea câmpul libertății noaptea și voui fi fericit că am îndreptat degetul în intu-

triarhului din Fanar, căci lumea în Turcia ar zice atunci: »Românii sunt în stare, ei au deja tot, au ceva dansii!« Altfel zic: »pentru ce aşteaptă românii dela patriarhat, dacă nu e ceva la mijloc?«

Chestia aceasta bisericească se poate mai bine desbata la adunarea naţională, şi decizul acelei adunări trebuie numai decât realizat.

Alte lucruri importante cari privesc chestia naţională română din Turcia pe cari nu le pot trece cu vederea sunt în prima linie şi reorganizarea şcoalelor, care se impune mai cu seamă în urma schimbării situaţiei politice din Turcia. Invăţarea limbii turceşti trebuie să fie de acuma în toate şcoalele române din Turcia un obiect principal. Despre învăţarea limbii turceşti am scris în »Tribuna« 1907 nr. 262, şi repet că nu e permis să se înveţe această limbă a statului în şcolile primare numai de formă, ci trebuie învăţată în cinci ore pe săptămână. Greceşte să se înveţe de douăori pe săptămână iar franţuzeşte în patru ore pe săptămână. Invăţarea limbii turceşti va aduce mare folos nu numai acelor cari vor cerceta şcoalele medii şi superioare turceşti, dar şi acelor cari vor îmbrăţişa meseria sau comerţul. Mai departe trebuie înfiinţate şi şcoale de meseriaşi (ferărie, cismărie, tâmplărie, ţesutul etc.) la Bitolia şi Salonic.

Trebuie edate numai decât şi ziare româneşti la Constantinopole, Salonic şi Bitolia, mai departe să se deschidă librării româneşti la Bitolia, Salonic, Ianina, Elbasan şi Ūsküb. Banca românească din Salonic trebuie să dea împrumuturi de ajutor pentru începătorii cari ar deschide librării. În aceste librării se vor vinde şi icoane româneşti, de cari avem mare nevoie în Turcia. La Bitolia trebuie edat şi un calendar românesc cu litere noi în dialect macedo-român, cu partea literară în text daco- şi macedo-român.

În fine trebuie să amintim, că guvernul român ar face un lucru patriotic, când ar da pe toţi românii-macedoneni afară din ţară să meargă în Turcia, să dea ajutor

fraţilor, căci dacă au avut până acum teamă, acum pot veni la faţa locului, să organizeze adunări, cluburi etc. şi să iee la răspundere pe acei, cari nu fac dreptate. Dacă Bulgaria a trimis pe conaţionalii săi din Turcia afară din principat, noi avem şi mai mare nevoie în Turcia de românii-macedoneni, cari stau în ţara liberă.

Cătră deputaţii naţionalişti. *Di Dr. Teodor Mihali, preşedintele clubului parlamentar al deputaţilor naţionali ne adresează o telegramă în scop ca să facem atenţi pe domnii deputaţi naţionalişti că în ziua de Mercuri, 23 l. c. să se prezinte toţi la şedinţa ce clubul naţional va ţine în Budapesta şi la şedinţa din aceeaşi zi a camerei deputaţilor.*

Congregaţia comitatului Arad. *Marti 22 l. c. la orele 9 dimineaţa congregaţia comitatului nostru se va întruni în şedinţa ei ordinară de toamnă. La ordinea zilei sunt fixate mai multe puncte de mare însemnătate pentru români. Afară de bugetul anului 1909 găsim iarăşi înnoită în cercarea de a cere votarea unui impozit suplimentar de 1 $\frac{1}{2}$ ‰ pentru trebuinţele funcţionarilor de comitat. Este deci vorba ca funcţionarii comitatului, toţi marii şi micii satrapi străini cari trăiesc după bănuţii poporului nostru, cari îl apasă şi-l asupresc neconţenit să primească în loc de lecţiile şi reglementările ce ar merita iarăşi nouă ajutoare în bani.*

Facem apel la membrii români ai congregaţiunii spre a se prezenta în număr cât se poate de complet la adunare pentru a împiedica hotărîrea oricărui lucru vădămător intereselor româneşti.

Intrevederea Iswolski Aehrenthal. Din preajma cabinetului de externe să lansează următoarele: Ministrul de externe baronul de Aehrenthal e foarte satisfăcut de rezultatele întrevederii sale cu ministrul rus Iswolski. Intrevederea

a fortificat convingerea, că controversiile de o durată atât de scurtă cum au fost de exemplu cele privitoare la linia ferată Sandjak — de altfel acum lămurite deplin — nu vor provoca antagonism real între cele două puteri. Cei doi miniştri au convenit asupra tuturor chestiunilor privitoare la evenimentele din Balcani. Acesta e rezultatul cel mai de însemnătate al întrevederii, care va ieşi la iveală în acţiunea armonică din viitor a celor două puteri. Relaţiunile prieteneşti dintre Austro-Ungaria şi Rusia astfel s'au redobândit iarăşi. Garanţii afacerilor externe ale celor două puteri au căzut de acord, că bunaînţelegere dintre Rusia şi Austro-Ungaria pe lângă că promovează interesele lor comune, formează o puternică garanţa a păcii.

Socialiştii la Impăratul. Partidul socialdemocrat — scriu ziarele maghiare — a adresat un chestionar cătră toate partidele socialdemocrate din Europa, solicitând răspunsul lor în privinţa demersului ce intenţionează a-l face în favorul votului universal. Partidul socialdemocrat voeste să urgenzeze votul universal trimiţând o deputaţiune la Impăratul — şi nu e în clar în privinţa corectitudinii pasului ce vrea să întreprindă. Cu principiile socialiste nu se uneşte plocinirea şi astfel deputaţiunea din chestiune n'ar putea decât să »pretindă« introducerea votului universal dela Maiestatea Sa. Afară de partidele socialdemocrate din Rusia, Svedia, Belgia şi Franţa, au răspuns până de prezent aprobator toate celelalte partide din Europa. Partidul socialdemocrat din Italia raţionează în răspunsul său, că deputaţiunea nu voeste să »ceară« nimic, ci numai să-i aducă aminte Impăratului de cuvântul dat.

Partidul din Franţa încă n'a hotărât nimic în chestiune. Seful socialiştilor maghiari din Paris dimpreună cu cei trei reprezentanţi ai partidului socialdemocrat din Austria, Pohl, Schreier şi Mutschler, cearcă să capaciteze pe şefii partidului francez, dintre cari Jaarès şi Lafargue aprobă planul, iar Vaillant şi Sembat sunt împotriva lui. E verosimil că socialiştii francezi se vor rosti cu câteva zile înc. înainte de congresul lor.

Ziarele maghiare tivesc informaţiunile lor cu senzaţia că deputaţiunea din chestiune se va compune afară de socialişti şi din vre-o câţiva reprezentanţi ai partidului naţionalităţilor.

Incurcătura sârbilor.

Pe cât a fost de demnă şi înălţătoare atitudinea congresului electoral sârbesc la prima alegere de patriarh, când în ciuda dorinţelor exprimate de guvern, congresul a refuzat să dea măcar un singur vot episcopului Bogdanovici, pe atât de nedemnă şi umilitoare e îndrumarea, pe care o iau acuma lucrurile. Am arătat că într-o conferinţă ținută dăunăzi, partidul radical a hotărât cu majoritate de un singur vot să nu-şi dea votul lui Bogdanovici. În loc de-a executa hotărârea asta, radicalii au trimis o deputaţiune compusă din doi înşi pentru a întrebă pe ministrul Kossuth asupra dorinţelor guvernului.

Aceasta arată că sârbii radicali au părăsit atitudinea lor de demnitate şi independenţă şi sunt dispuşi să se supuie dorinţelor guvernului unguresc. Prin deputaţiunea aceasta ei dovedesc că sunt gata de a jertfi autonomia bisericii lor pentru a evita un conflict cu guvernul unguresc şi pentru a nu provoca dizolvarea congresului în care ei formează majoritatea.

Pentru aceea în conferinţa avută ieri, partidul a repetat votul său de alaltăieri, asupra persoanei noului patriarh. Rezulta-

nerec şi mi am zis: »Aclo e câmpul libertăţii«. Zis şi făcut. Ca să nu adorm, am căutat să-mi alung somnul. Mai aveam un tovarăş bun, un român din satul nostru, cu care mă vorbisem să văd Blajul. El adormise şi mă rugase să-l deslept când ne vom apropia. Mă simţeam mândru, că mă pot lupta cu somnul şi sunt în stare să-l înving, având să văd ca răsplată un loc, care e pomenit în istoria neamului meu.

Noaptea, când am auzit strigându-se Blaj — o, am căutat eu de mai înainte pe hartă şi ştiam cum o să strige ungureşte! — când dormeau toţi conşcolarii mei, oboşiţi de atâta drum, dan un ghiont prietenului meu şi-i spun cu glas respicat, ca să mă audă:

— »Scoală, iacă Blajul!«

Nu băgasem de samă că ne urmărea profesorul. Abea ne-am apropiat de fereastră, abea ne-am şters fereastra de abureală, ca să vedem prin întunec ceva şi profesorul se afla deja lângă noi.

N'am avut timp să ne uităm la câmpul libertăţii, nici nu l-am fi putut deosebi de întunec, când ne-am pomenit amândoi cu câte o palmă adravână.

— »Na, Blaj! Şi, na, Blaj! Ticăloşilor!« Şi noi ce făceam? Voiam să ne ţintuim în minte mai bine locul unde s'au adunat strămoşii noştri să

mărturisescă că vreau să trăiască ca neam şi că pretind şi ei drepturi, ca orice fiinţă omenească, care ţine la cinstea sa.»

— »Palma asta aţi ținut-o minte!«

— »O, palma asta a fost de aur. E cel mai bun pedagog al nostru.«

Şi exemple de astea cred că sunt cu sutele şi cu miile. Nu exagerez de loc. Sunt sigur: dacă ar ruga redacţia »Tribunei« pe cetitorii şi prietenii ei să-i comunice astfel de întâmplări, ar primi o colecţie bogată. Poate că chiar ştirile de faţă vor îndemna pe unul şi pe altul să le încredinţeze hârtiei.

...De câte ori mă aflu pe drumul de ţară, şi văd pe românaşii din vîrfal căruţii plecând la şcoală, mă cuprinde duiosia.

Septembrie 1908.

H A Z.

Isteaţă şi pace.

Un tînăr întreabă de o domnişoară frum asă:

— Domnişoară! Cum ai vrea să fii? Frumoasă sau b'gată?

Da fata şi indu-se frumoasă fi răspunse şiret:

— Şi bogată aş vrea să fiu!

Corsete moderne şi specialităţi

gata şi după măsură, confecţiunea cea

— mai bună la —

PILCZ IRMA,

fabricantă de corsete,

Arad, str. Deák-Ferencz nr. 2.

Damele cari locuesc în provincie să ceară îndrumări pentru luarea mă-

— — — — — surei. — — — — —

tul de acum a fost favorabil lui Bogdanovici. Cu 19 contra 14 voturi s'a hotărât alegerea lui Bogdanovici.

Urmarea votării a fost că președintele Dr. Miladinovici, care la votarea dintâi a hotărât prin votul său contra lui Bogdanovici, și-a dat demisiunea. În același timp el a declarat că iese din partid.

Seara la orele 8 și jum. s'a ținut o nouă conferință a partidului. Atunci se prezintă o listă iscălită de 30 de membri ai partidului cari se angajau cu cuvântul lor de onoare să voteze pentru episcopul Bogdanovici. Ceilalți cinci membri prezenți au refuzat să iscălească lista. Între ei se află președintele Mihailovici, deputatul Lisavac și preotul Mihalcici.

Cei cinci membri dimpreună cu alți 3—4 cari lipsesc dela congres, vor ieși din partid și-și vor da demisiunea din demnitatea lor de deputați în congres și nu vor lua parte la actul alegerii.

Partidul autonom a hotărât să voteze pentru episcopul Miron Nicolici al Craiului.

În ședința de ieri a congresului s'a adoptat propunerea deputatului Lotici de a acordă ajutoare comunelor pentru susținerea școlilor confesionale amenințate de legea lui Apponyi.

Alegerea patriarhului s'a fixat pe azi Sâmbătă la 10 ore.

Din România.

A. S. Regală Principele Nicolae

a implinit cinci ani, la începutul lui August a. c.

Elanul de bucurie ce a cuprins inimile tuturor românilor la vestea nașterii prințului Nicolae, dovedește în mod evident cât de adânc a pătruns în spiritul public, dragostea către dinastie, și conștiința că de soarta ei, e legată însăși soarta și viitorul scumpei noastre patrii.

În adevăr, nașterea prințului Nicolae, a întărit și mai mult dinastia noastră, ea constituind cea de a doua rădăcină ce unește pe Hohenzolernii cu pământul României.

Ca buni români, îi urăm din toată inima o viață lungă și plină de izbâzi.

Să trăească Alteța Sa Regală, principele Nicolae al României!

„Ecolul Presei“.

A. S. R. Prințul Ferdinand la manevre. La manevrele din Dobrogea va participa și A. S. R. prințul Ferdinand, comandantul corpului II de armată.

Flote de Dunăre. Dl locotenent-comandor Scodrea, directorul marinei din ministerul de război, va pleca mâine dimineață la Cernavoda pentru alegerea unui teren de tir necesar flotei de Dunăre.

E. Al. Em. Lahovary, ministrul României la Viena, a sosit în Capitală.

Dl ministru Averescu, decorat de împăratul Germaniei. M. S. împăratul Wilhelm II al Germaniei a acordat dlui general Al. Averescu, ministru de război, cu ocaziunea manevrelor germane, la cari a asistat din partea României, marele cordon al ordinului „Coroana Prusiei“.

Dlui căpitan Trantomir, care a însoțit pe d-nul ministru de război, același ordin în gradul de mare ofițer.

Vizita turcilor din Constanța. În Constanța se așteaptă un grup de vre-o 200 excursioniști din Constantinopol de diferite profesii, cari vor veni zilele acestea spre a înapoiă vizita dobrogenilor, făcută acolo cu prilejul acordării constituției.

Excursioniștii vor veni cu un vapor al serviciului maritim român.

AA. LL. Regale la marele duce de Baden. O telegramă din Sigmaringen anunță că AA. LL. RR. principele Ferdinand și principesa Maria, împreună cu Principele Car I și cu principesa de Hohenzolern au sosit ieri la Mainau în vizită la marele duce de Baden.

Mentalitate de boier. L'indépendance roumaine primește din partea principelui Mihail Sturdza, fiul defunctului principe Dimitrie Sturdza, următoarea scrisoare:

Dieppe, 10 Septembrie.

Domnule Director,

N'am luat cunoștință de cât astăzi de articolul publicat în No. Dv. dela 4 Septembrie cu privire la părințele meu.

Mă surprinde faptul că jurnalul d-voastră, așa de bine informat, a lăsat să se strecoare în coloanele sale un articol plin de inexactități. În nici o țară din lume nu este obiceiul de a se evalua averea particularilor. De altfel, fiscul vă va arăta în curând că țifra de 150 de milioane, la care ați fixat averea principelui Dimitrie Mihail Sturdza, este cât se poate de fanlesistă.

Întru cât privește absenteismul său, pe care îl imputați, făcându-i în același timp o vină din faptul că și-a zidit un Castel la Dieppe și în alte părți, veți recunoște și d-voastră, că principele trebuie să fi fost foarte fericit de a-și fi putut alege alte țări mai civilizate de cât România, pentru a-și construi o casă de locuit, de oarece, în această din urmă țară, după revoluțiuni ca cele din Martie 1907, cele mai frumoase case de locuit riscă să devină prada flacarilor.

Cum nu ne este dat să trăim de cât o singură viață, este de datoria noastră a ne-o face cât mai plăcută posibil.

Iată pentru ce se poate foarte bine ca cineva să rămână bun patriot și să-și iubească țara, preferind totuși a locui în altele.

Complând pe curtoazia Dv. că veți insera această scrisoare în același loc în care ați publicat articolul de care este vorba, vă rog, Domnule Director, să primiți salutările mele cele mai distinse.

Mihail Sturdza.

Într'adevăr, nu-i de mirat că cele mai frumoase case ale acestui „fel de boieri“ riscă să devină prada flacarilor.

Din fericire pentru țara românească numărul boierilor cu acest fel de a judeca să împuținează neîncetat.

Din străinătate.

Bulgaria independentă? Cu prilejul conflictului turco-bulgar, ziarul turc »Tanin« a înregistrat zvonul că Bulgaria bazându-se pe forța armatei sale, va cere să fie constituită independentă și adaogă că chestia merită preocupările Turciei. Ziarul guvernamental »Vreme« din Sofia răspunde că în adevăr bulgarii e bine să se gândească la această chestie, căci după constituția lor, legăturile de vasalitate nominală dintre Bulgaria și Turcia slujesc la întreprinderea unei dușmării între aceste două țări, iar nu la buna lor înțelegere. Dovadă ultimul incident în care s'a accentuat mai mult ca ori-când vasalitatea Bulgariei.

Conflictul turco-bulgar. Sofia. Se urmează încă aci a se discuta incidentul turco-bulgar. Ziarele aprobă în genere rechemarea lui Gheșow sub pretext de concediu și exprimă convingerea că guvernul va cere și va obține satisfacțiune pentru umilirea lui Gheșow. Cercurile guvernamentale declară că nu părăsesc drepturile sancționate prin tradițiune și că vor cere Porții deplină satisfacțiune recunoscând agentului bulgar

pozițiunea pe care a avut-o până acum. Cercările guvernamentale speră că lucrurile se vor putea aranja în mod convenabil.

Regele Greciei la Constantinopol. E vorba ca în curând regele Greciei să viziteze curtea otomană.

S'au început tratative între guverne în acest scop.

Evenimentele din Tarcia. Sultanul a promis comandantului gărzii imperiale, că în curând va participa la manevrele armatei.

Să știe, că Sultanul n'a luat niciodată parte la manevre.

O scrisoare turcă, Mighiev a scris un articol prin care cere pentru femei dreptul de a și descoperi fața, susținând că acest obicei trebuie părăsit.

Veniturile datoriei publice pe exercițiul 1907—1908 au atins cifra de 3.912.000 lire turcești, cu o creștere de 593.000 lire asupra exercițiului precedent.

Mișcarea constituțională din Egipt. Telegramul ne aduce în fiecare zi câte o știre nouă din țările neconstituționale.

Fără a mai vorbi de acelea în cari progresul general a adus cu sine nevoia unei organizațiuni constituționale, ni se semnalează mișcări chiar în ținuturile cari n'au făcut alt progres decât acela de a fi primit impresia adâncă a mișcărilor constituționale petrecute în ultima vreme în orient.

Situațiunea Egiptului e următoarea: Prins în cătușe de două dominațiuni, Egiptul e pe la direcția a două puteri mondiale, în fața cărora nu poate face nimic. Interesele acestor două puteri pe teritoriul egiptean sunt imense, căci ținuturile egiptene vor fi, sunt chiar de până acum, un centru al negoțului universal. Turcia, care încasează în fiecare an 750.000 lire egiptene ca tribut din partea vasalului său, Egiptul, nu putem și după înfățișarea ei de acum, dacă va consimți cu ușurință să restrângă hotarele dominațiunii sale, căci se observă că în primul rând Turcia nouă nu înțelege să știrbească integritatea ei.

De altă parte e Anglia, care urmărește să monopolizeze piața Egiptului, un vis pe care îl urmărește de veacuri și pentru care a făcut sacrificii atât de mari.

Mișcarea naționaliștilor egipteni va rămâne deci fără rezultat deocamdată; numărul celor care ar fi gata să-și verse sângele pentru izbânda idealului lor, e prea nelsemnat și pentru un moment nu se găsește însă nici un mijloc care să compenseze pierderea pe care Turcia de o parte și Anglia de alta ar suferi-o, în cazul, retragerii lor.

De altfel Egiptul n'are încă organismul complet al junilor turci spre exemplu, ca să poată face din țara lor o țară liberă și constituțională.

Atitudinea Statelor-Unite față de Maroc. Presa asociată află că Statele-Unite observă în chestiunea marocană o atitudine de așteptare. Un schimb general de note între puteri pare necesar, pentru a se obține o înțelegere repede asupra atitudinii ce trebuie păstrată, față de propunerile Franței și Spaniei. Interesul Americii în Maroc este mai mult pasiv și filantropic. America nu va întârziă soluțiunea chestiunii printr'o tactică obstrucționistă.

Din Rusia. Petersburg. Poliția secretă a operat ieri perchezitiuni în toate cartierele orașului descoperind un număr de bombe și o mare cantitate de dinamită.

Vre-o sută de persoane aparținând mai ales claselor înalte și între cari se află și funcționari de ai poliției, au fost arestate.

Opt comitate districtuale ale partidului social-revoluționar pecum și biuroul central al confederațiunii uvrierilor dela căile ferate au fost suspendate.

Circulă zvonul că și niște lucrători au găsit o mare cutie plutind pe Neva și conținând bombe și dinamită.

Conferința interparlamentară.

Românii la conferință.

D. C. Dissescu fost ministru al justiției a fost designat vice-președinte al grupului român al conferinței dela Berlin. Din partea României au venit la congres d-nii C. Dissescu, Constantinescu, Titu Frumușanu, Ioan Procopiu, directorul »Indepnții române« Scarlat Lahovary, Victor Filotti, Ioan Tanoviceanu, Danilescu, Caucicof, Dr. Baroni și Scarlat Goilav.

Din partea deputaților naționali iau parte la congres d-nii Dr. Mihail Polit, Coriolan Brediceanu și Dr. Ștefan C. Pop.

Sedința conferenței.

La orele 11^{3/4} președintele conferinței, prințul Schönaich Carolath deschide conferința. Dă citire telegramelor împăratului Wilhelm care salută conferința și-i dorește succes în lucrările sale pentru binefacerea păcii la care ține atât de mult.

Telegrama a fost ascultată în picioare.

Raportorul Plener (austriac) a citit referatul său asupra primului punct: chestiunea arbitrajului obligator și felul cum el a fost hotărât de conferința dela Haga. La discuție au luat parte Dr. Mihail Polit, Lafontaine (Belgia) și Stand (Austria).

Să adoptă în mod unanim propunerea consiliului interparlamentar. În sensul ei cele 32 de state cari la conferința dela Haga au votat pentru proiectul unei judecării obligatoarea de arbitraj sunt invitate să dea proiectului o formă unei convențiuni definitive. Celelalte state sunt rugate să primească ulterior convențiunea.

În numele delegaților germani, deputatul Eickhoff declară, că majoritatea covârșitoare a delegaților germani aprobă și sprijinește moțiunea. Moțiunea a fost adoptată.

S'a discutat propunerea delegatului român C. Dissescu de a se adresa țarului Rusiei pentru a lua inițiativa unei noi conferințe la Haga.

Președintele prințul Schönaich Carolath a ridicat unele obiecțiuni. S'a hotărât că propunerea să se trecută consiliului interparlamentar.

În punctul: inviolabilitatea proprietății particulare în războiul maritim, Dr. Pachnicke propune rezoluțiunea următoare: Conferința propune celei de-a treia conferințe care se va întruni la Haga să declare de contrabandă de război numai arme munițiuni și alte articole militare, și că nu pot fi nimicite nici vasul pe care să așă contrabanda nici celelalte mărfuri din el, că proprietatea particulară e inviolabilă și că porturile deschise pot fi blocate.

Rezoluțiunea a fost primită unanim.

Înmormântarea unui preot vrednic.

Niciodată nu s'a văzut o îngropăciune mai dureroasă... Sontem în ocolul sicriului părintelui Iacob Sirbu dela Rudăria.

Biserica e mare, e îndesată de lume. — dar de-ar fi de zece ori atâta tot n'ar putea cuprinde nici jumătate, nici a patra parte din miile ce străjuiesc pe afară, din poporul ce-a venit, îmbrăcat de sărbătoare, să petreacă la groapă pe inbitul ce l-a păstorit 49 de ani. Altar, candelabre, sfeșnice în flacări. Oameni, muieri, copii sclipindu-le ochii la lumina din mâni. Nouă preoți înșiruiți la picioarele mortului, înaintea altarului, a aceluia altar unde cel fără viață și-a petrecut viața, și-a găsit plăcerea vieții, slujind Domnului din ceriuri, și la sănătate și la boală, cu inima toată, cu sufletul pătruns de chemarea sa, desăvârșindu-și înaintea lui toate darurile cu care a fost înzestrat: cântare îngerească, predică cutremurătoare, cuvinte de dragoste și de răbdare mai pe sus decât firea omenească. Acum alți îi citiau evangheliile de îngropăciune, acum alți îi cântau cântările de despărțire de lume, acum alții li rosteau rugăciunile cele înțelepte și triste rânduite la slujba de moarte a preoților. Le citeau frumos, le cântau cu rivnă, le rosteau cu jale. Câte odată glasul lor tremură par'că mai duos, câte odată ochii mulțimei sclipiau mai tare: Iară de durerea cu care sfâșia vîzduhul familia răposatului, îngenunchiată la capul lui... În mijloc proteasa Floarea cernită și palidă ră-

zimându-și capul de capul sicriului. La dreapta și la stînga ei copii ei și a celui fără de suflare: fetele Catarina și Petra și Mali măritată Humița și singurul fecior Dr. Ion Sirbu, istoricul lui Mihail Vităezul etc., laureatul Academiei Române. Plînsul lor înneecat și desnădăjduit, vaietele lor nădușite, suspinele lor rupte biruind puterea cu care se sileau ale închide în piept... toate, toate te făceau să simți că ai înainte inimi rupte de durerea celui fără viață, de dragostea soțului și a tatălui, de părerea de rău fără margini după el. Bolta bisericii trebuia să se clatine de clocotul de durere al sufletelor scumpe răposatului. Înțelegeai că soția a avut un soț sfânt, aveai dovada viie că copiii au pierdut un tată fără părere, le citiai în față mila pentru tata lor că n'a avut fericirea să-și lase copii în fericirea dorită, că a sburat de pe pământ, înainte de-a putea zice: „acum slobozește pe robul tău“. Și par'că vedeai pe toți cei buni, înaintea acestei scene sfâșietoare, luând hotărîrea de a ajuta cu toată puterea cu sufletele cernite să între cât de îngrabă în moștenirea slujbei părintești și strămoșești. E singura alinare ce li-o puteam face. Și datorită tuturor celor ce-și așteaptă iertarea de păcate să răsbune păcătoșenia răilor și să răsplătiască suferințele răbdătorului răposat, lucrând pentru izbânda dreptății, cel puțin după moartea lui.

Și predicatorul, părintele Vasile Popovici din Pataș a stors lacrimi, când a adus vorba de copiii răposatului. Predica i-a fost bună, presărată cu multe citate din sf. Scriptură, și nu i-se poate face nici o vină că a trecut cu vederea unele momente. Acestea ar fi putut ușor să fie apucate de altul, bună-oară de dl Dr. Vladone, care a făcut foarte bine că a luat parte la înmormântare. Înțelegem naționalismul răposatului și a fiului lui, care a avut un rol atât de însemnat ca candidat de deputat la ultimele alegeri, când a fost biruit de Burdia numai cu falsuri și înșălăciuni. Și e cunoscută jertfa mare ce a adus-o atunci bătrânul și familia lui pe altarul națiunii.

Slujba înmormântării a săvârșit-o preoții: D. Bogoevici (Bania), I. Brânzei și N. Bihoi din Bozovici, V. Popovici din Pataș, Ier. Borchescu din Prilipeț, D. Goanța (Lapușnic), Suciu (Moceris), Imbrescu (Dalboșet), fiind azistați și de nepotul de frate al răposatului, de părintele Ion Sirbu din Rusca, fără să ia parte la slujbă. Apoi învățătorii: Craia și Grozav din Rudăria, Bârsan din Bănia, Chirilă și Sofronie Sirbu din Prilipeț, ginerele răposatului Ion Humița din Mărul, Zaharie Lazarescu din Pataș, Badăni din Moceris și abs. de teologie Pavel Bogoevici (ales preot la Bania) și Novacovici din Moceris. Au fost mulți oaspeți și din satele vecine.

Sicriul a fost ridicat din biserică de preoții V. Popovici și Borchescu (în locul acestuia adusesse până la biserică păr. Bogoevici), de învățătorii Ion Humița și N. Bârsan, Sofronie Sârbu și Zaharie Lazarescu. La mijloc au fost ajutați și de preoții Goanța și Imbrescu. Cortejul a fost nu se poate mai impozant. Coloane mari de bărbați între cele cinci steaguri înainte de preoți, unde eră purtată și o prea frumoasă cunună de trandafiri albi-gălbui cu foi de stejar. Ea a fost adusă dela Caransebeș de ginerele răposatului, dl Ion Humița, și purtă inscripția: „Banului lor tată, Ion și Mali Humița“. În urma sicriului și a familiei iarăș lume, cu deosebire femei, o mare fără de margini.

După îngropăciune o pomană din cele mai bogate: S'a săturat peste 100 persoane și masa a rămas încărcată de bucate.

Date biografice: Părintele Iacob Sirbu s'a născut la 1833, din neam de preoți, și a murit Duminecă spre Luni 24-25 August v., păstrându-și lumina minții și graiul până i-a eșit sufletul său curat. A fost cel mai mic fiu al părintelui Ioan. A slujit lui de capelan timp de 17 ani. La sărbători și zile mari eră atunci ajutorul nedespărțit al protopopului Iacobescu din Mehadia, prănit fiind mult de acesta pentru calitățile lui frumoase de preot iscusit și evlavios, cu vaste cunoștințe în ale chemării sale, și pentru talentul său oratoric. A slujit mult la Băile-Erculane și Mehadia și chiar și pe la Orșova. A absolvat școala superioară (Oberschule) grănicerească și pedagogia din Caransebeș și teologia din Vârșet, cu cel mai bun succes. A fost și învățător în Prilipeț, doi ani. Pomenirea lui în veci binecuvântată să fie.

Dela frați.

Tolstoi tradus românește. La 25 August a fost a 25 a aniversare dela moartea marelui scriitor rus Turgheniev.

Însă această aniversare în Chișinău a trecut neobservată. S'au făcut însă mari pregătiri pentru lubilarea a 80 ani dela nașterea lui Tolstoi. Cu această ocazie s'au publicat câteva opere de ale lui Tolstoi în limba moldovenească (jargonul basarabean). În clubul nobilimei (Blagorodnae Sobranie) la 1 m. p. în ziua de 28 August, s'a ținut o întrunire a publicului intelectual.

Mișcarea culturală.

— Primul »comitet filial« al societății noastre teatrale. Dl Aurel P. Bănușiu, directorul artistic al societății noastre teatrale a adresat un apel către o parte din d-șoarele și d-nii din Brașov cu scop de-a înființa primul comitet filial. Dl Bănușiu spune că:

Problema acestor comitete filiale este: a) de a înscrie membri noi pentru societate și de a încasa taxele; b) de a aranja reprezentațiuni teatrale, concerte, conferințe, excursiuni și de a iniția ori propune mijloace și dispozițiuni pentru „promovarea scopului societății în genere“, precum și în special în ce privește ținutul unde funcționează aceste comitete filiale; c) de a face comitetului central raport despre activitatea lor, de două ori în an, în Decembrie și în Iunie.

La urmă dl Bănușiu citind discursul d-lui Goldiș care a făcut apel la femeile române ca să sprijinească societatea, roagă pe d-șoarele și d-nii din Brașov cari au primit apelul său să primească sarcina de-a face parte comitetul filial din Brașov.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 19 Septembrie n. 1908.

— Din cauza sf. sărbători de Luni, (Nașterea Născătoarei de Dumnezeu) ziarul nostru va apărea numai Marți la orele obișnuite.

— Manevrelor împărătești. Majestatea Sa împăratul, sfârșindu-se ieri marile manevre dela Vesprim, a dat un preainalt ordin de zi adresat moștenitorului de tron A. S. Francisc Ferdinand, în care laudă destoinicia trupelor și ingeniositatea comandanților. I-a servit spre mare bucurie, că manevrele au decurs până la sfârșit fără incidente și că soldații tuturor categoriilor de arme au fost sprinteni și neobosiți. Întrebat de un demnitar din suita Sa, asupra amănunțelor văzute la manevre, Majestatea Sa a zis cu'n aier de melancolie!

— Durere, n'a văzut mult, căci sunt deja bătrân.

Cuvântul de rămas bun n'a răsunat, ceace cauzează multă bucurie tuturor, cari poartă vie dragoste bunului nostru suveran. M. Sa a sosit deja aseară la Budapesta.

Croații și conferința interparlamentară. Toată presa croată atacă cu înverșunare pe contele Apponyi pentru atitudinea ce-a avut contra cererii delegaților croați, de a li-se admite să fie reprezentați în grup național deosebit. Numai intriga și ura grupului ungueresc, zic zierele croate, a făcut ca croații să fie excluși dela conferință. Contele Albert Apponyi a recurs chiar la minciuni. El a informat biroul telegrafic ungueresc în senzul că croații ar fi prezintat conferinței un memoriu. Aceasta nu este adevărat. Zierele croate subliniază tot mai mult caracterul independent și autonom al camerei croate ca al unui stat independent.

Prigonirile în Bosnia. E mare amărăciunea în sufletul populației pentru goana ce s'a pornit de către autorități împotriva celor care au iscălit cunoscutele memorande. Ministrul de finanțe comun, baronul de Borian, care de prezent își continuă în Bosnia turneul întrerupt cu ocazia consiliilor de miniștri din Budapesta, primește zilnic plângerile locuitorilor. Confiscările de ziare sunt iarăși la ordinea zilei. Ziarului „Srpski Rieci“ i-s'a confiscat numărul, în care a publicat hotărârea congresului ziaristic din Leibach referitoare la referințele presei din Bosnia. Ziarul a scos un număr nou, pe care l-a trimis tuturor ziarelor mari din străinătate comentând motivele pentru cari s'a ordonat confiscarea. Redacția ziarului va trimite toți numerii confiscați până azi fiecărui membru în delegațiuni, în o comitivă, în care se zugrăvesc stările create de volnicia administrației.

Baronul de Borian de prezent se află la Ildje, consultând pe funcționarii din fruntea administrației în privința reformelor ce s'au pus în perspectivă în delegațiunile trecute.

— **Viriliștii români din cott.** Aradul pe anul 1909 sunt următorii: Dimitrie Sălăjan, Ilie Sălăjan, Axentie Secula, Ioan Julian, Sava Tămășdan, Iosif Vuculescu, Todor Bulbuc, Dimitrie Popovici, Man Puta, Stefan Rusu Const. Tămășdan, Augustin Beleş, Dr. Valeriu Morar, Stefan Novac, Efrem Igrisan, Pascu Urs, Stefan Meșter, Dr. Aurel Grozda, Romul Mladin, Iosif Valerian, Iuliu Chirlescu, Silviu Tămășdan, Ioan Tripon, Iustin Iancu, George Turic, Vasile Valea, Stefan Leucuța, Marcu Păscuțiu, Ioan Cădărean, Dr. Dimitrie Barb, Simeon Drăgan, Mihai Drăgan, David U s, Ioan Meșter, Ioan Rășiu, Stefan Șiclovan, Ioan Roxin, Nicolae Mara, Todor Fălcășan, Efrem Igrisan jun, Ioan Frățilă, Dr. Nic. Ciacian, Ioan Mara, Ioan Crista sen. Ioan Tămășdan, Alexandru Roșcău, Chira Marian.

— **Socialist osândit.** Tribunalul din Cașovia a osândit la 6 luni temniță de stat și 1000 cor. amendă pe socialistul Skafszky Rezső pentru un articol scris în ziarul „Kassai Munkás“.

— **Indrăzneală ungurească.** Conservatorul scrie următoarele: Indrăzneala ungurească nu mai cunoaște nici o margine.

La incidentul a cărui victimă a fost dl Anton Carp ministrul domeniilor, adaugă acum un altul, tot atât de jignitor pentru demnitatea noastră de stat și provocat tot de funcționarii unguri.

Directorul și subdirectorul închisorilor au fost arestați, la reîntoarcerea lor în țară și reținuți la graniță, timp de nouă ore, sub cuvântul că nu aveau pașaport. În zadar au fost toate protestările și până când jandarmii a tot puternici și arbitrari nu și-au făcut cheful, cei doi funcționari români nu au putut pleca.

Comisarul din Brașov care a provocat incidentul cu dl ministru Carp, se află tot în funcțiune. N'ar fi de mirare ca guvernul dela Pesta să acorde o gratificație jandarmilor cari au arestat pe cei doi funcționari valahi... La urma urmei, ei nu erau nici măcar miniștri!

— **Cununie** Joi 11/24 l. c. la 11 ore a. m. dragălașa d-soară *Aurora Ștefu* își va celebra cununia cu dnul *Toma Neamțu* învățător (Dobra) în catedrala română din Arad.

— **Cernăuțul**, înstrăinatul loc de amintiri istorice mândre, azi pradă nemților, rutenilor și jidanilor, își serbează mâne, Duminică, al cincilea centenar de existență. Pe vremuri era loc de vamă și popas al drumurilor de țară spre Moldova; căzând în calea tuturor hordelor, a fost și teatrul multor lupte cu polonii și cazacii, cari l-au prădat și ars în multe rânduri. Sub mâna austriacilor a crescut și înflorit pentru străini numărând azi 80 mii de locuitori și având toate instalațiile tehnice și instituțiile de cultură moderne. Noi românii avem aici o metropolie, o parte din facultatea de teologie a universității, durere, germane, liceu iarăși de

jumătate românesc. Dar a fost totodată și centrul luptelor decimatoare între frați, între diferitele partide, cari azi s'au întrunit într'un singur partid creștin-social, care cu toate acestea tot nu se poate lăpăda de jidanii, cari l-au adus în starea în care se află.

La serbarea celui de al cincilea centenar împlinit, Cernăuțul îmbracă straie de sărbătoare. Au fost invitate, să participe toate orașele Austriei.

Iată și programul serbărilor:

Sâmbătă seara primirea invitațiilor în sala de muzică, iluminăți în oraș. Duminică deschiderea serbărilor printr'un serviciu religios oficiat în toate bisericile din Cernăuți și la templu.

La ora 11 va începe serbarea în Ringplatz înaintea primăriei. După o cuvântare istorică asupra însemnătății serbării, consiliul comunal va încredința primarului noile arme ale orașului și noul lanț de primar.

După prânz va avea loc în grădina publică o serbare populară iar seara la 7 ore o reprezentare extra-ordinară la teatrul comunal. La ora 10 seara va avea loc un banchet care va încheia serbările.

— **Câți elevi s'au înscris la liceul din Brașov.** Joi la amiază s'au terminat înscrierile la liceul românesc din Brașov cu următorul rezultat: cl. I g. 44, II g. 35, III g. 44, IV g. 39, V g. 43, VI g. 48, VII g. 54, VIII g. 49 elevi. În total s'au înscris 356 școlari ordinari față de 353 școlari ordinari din anul trecut, deci cu 3 mai mulți. Înscrierile privaștilor vor urma săptămâna viitoare. Aglomerația în clasele superioare e foarte mare.

— **Aviz.** P. T. domni cari au binevoit a se abonă la cartea mea catichetă „*Prelegeri melodice din Istoriile biblice*“, binevoiască a lua la cunoștință, că din cauze independente de voința mea, o pot primi numai pe la încheierea lunii lui Octombrie a. c. când va fi terminată imprimarea. Cu toată stima: *Nicolae Crișmariu*, paroh.

— **Noul palat din București al camerei deputaților.** Dl Emil Costinescu, ministrul finanțelor și ad interim al externelor, a vizitat lucrările noului palat al camerei deputaților. Construcțiunea acestui palat este isprăvită în afară. Să lucrează în mod foarte activ pentru isprăvirea lucrărilor din lăuntru sub direcțiunea d-lor arhitecți Maimorolu și Smărăndescu. Să asigure că palatul va fi terminat pe 1 Nov.

— **O faptă nobilă a lui Roosevelt.** Ziarele din Londra istorisesc întâmplarea mișcătoare despre sprijinul dat de președintele Roosevelt unei sârmane femei pentru ca aceasta să-și poată regăsi pe soru-sa, a cărei urmă o pierduse de mulți ani de zile.

Acum patru-zeci de ani, o tânără femeie din Bacup (Anglia) a trecut în America, unde s'a stabilit. Soru-sa, rămasă în patrie, n'a mai auzit multă vreme despre dânsa și pe urmă i-a pierdut urma. Toate anunțurile publicate prin ziarele americane rămaseră fără rezultat. Atunci femeea, care în vremea asta îmbătrânise, și era singură euc, se adresă președintelui Roosevelt rugându-l s'o ajute ca să-și găsească sora pierdută.

Trecură săptămâni și luni de zile. Acum câteva zile femeea primi o scrisoare mare cu pece-tea președintelui Statelor Unite. Scrisoarea cuprindea adresa exactă a surorii pierdute de mult. Câte cercetări și cheltuieli s'au făcut până să se dea de urma femeii aceleia, printre milioanele de locuitori ai Statelor Unite — nu se știe, dar bătrâna femeie din Bacup și-a regăsit sora. Acum câte-va zile a părăsit Anglia și mulțumită ajutorului președintelui Roosevelt se va întâlni cu soră-sa.

— **Biblioteca Academiei române.** În cursul lunilor Iulie și August a. c. biblioteca Academiei române a fost frecventată de 1053 de cetitori, cari au consultat 3160 de volume, 597 manuscrise 2271 documente și 37 cărți vechi românești. Tot în cursul acestor ultime 2 luni, biblioteca și-a mărit conținutul cu 370 de volume noi, 375 reviste românești, 270 reviste străine, 40 stampe și portrete, 15 manuscrise, 198 documente și 21 note muzicale.

— **Accidentul aviatorului Wright.** Din Washington se telegrafiază că aviatorul Orville Wright făcând experiențe cutezate cu aeroplanul său și forțând mașinaria pentru a câștiga o viteză cât mai mare, aceasta și-a pierdut echilibrul, căzând din înălțime și strivind sub ea pe Wright și pe însoțitorul lui, ofițerul Selfrige. Wright s'a rănit grav la braț și la șolduri, suferind și leziuni interne. Construcția aeroplanului e toată sdrobită. Wright și tovarășul său au fost transportați la spitalul din Muers. O telegramă trimisă ulterior spune că Selfrige în urma gravelor sale răni a murit.

— **Aprobarea unui manual de școală.** Ministrul cultelor și al instrucției cu rezoluțiunea dela 12 Septembrie a. c. Nr. 103.632 a aprobat manualul „Elemente de Geografie și constituție de R. Vuia“ apărut în tipografia diecezană Arad. Prețul 60 fil.

— **O statistică curioasă.** După o statistică curioasă în felul ei s'a constatat că în timp de 10 ani, numărul biliardelor din Franța a scăzut cu 4000. Aceasta scădere, desigur se datorește înmulțirii diferitelor sporturi în plin aer. Franța posedă astăzi dar 89.393 de biliarde.

— **Aviz!** Abonenții cari au primit cartea „Iobăgia“ de Ioan Russu-Șirianu și n'au trimis încă prețul ei sunt rugați prin aceasta a trimite suma de 3 cor. 30 fileri.

— **Expediția lui Charcot.** „Pourquoi pas“ vaporul care va duce pe doctorul Charcot la polul sud, a sosit în insulele Madeira. După o telegramă trimisă ziarului „New-York-Herald“, personalul vaporului se află în deplină sănătate și așteaptă cu nerăbdare sosirea în regiunile polare, pentru a începe lucrările științifice. Mateloșilor l-ea fost îngăduit să facă ascensiunea celui mai înalt munte din Madera, pentru a se obișnui cu cursele necesitate cât timp vaporul va fi prizonierul ghețurilor.

— **Accidentul dirijabilului rus.** Dirijabilul rus a încercat ieri să-și facă prima ieșire din hangar. Din cauza neîndemânării lucrătorilor însă, balonul s'a acățat de o strâșină a hangarului și s'a sfâșiat, așa că gazul a ieșit afară și balonul s'a desumflat. Ascensiunea a fost amânată pentru altădată.

— **Bacșișuri mari.** Scriitorul francez Jules Huret spune că la unul din hotelurile nu din cele dintâi ale Berlinului este un portar, care nu are încă 40 de ani și e milionar. Un milion de bacșișuri, asta reprezintă multe mâini în buzunar și multe mâini întinse.

La o mare cafenea șeful chelnerilor plătește proprietarului câte 50 sau 60.000 de franci pe an pentru a avea monopolul bacșișurilor. Salariul ajutoarelor sale cade în sarcina lui. Asta încă înseamnă un număr oarecare de Danke sehr.

— **Dacă o femeie** va spăla cu săpunul Schicht purtând marca cerbului și dacă alta va spăla cu săpun ordinar, vârtos și greu disolubil, atunci cea dintâi, care va întrebuița săpunul Schicht va isprăvi mai de grabă. După un an va isprăvi cealaltă mai curând, dar cu rufe, căci numai săpunul Schicht lesne disolubil cruță rufe și păstrează culorile.

Economie.

• Noua îndrumare economică a României.

Declarațiile dlui Dl. Sturdza. — Dezvoltarea portului Constanța.

În interviul ce l-a acordat unui ziar german, dl Dim. Sturdza a arătat noua orientare a politicii economice a României, spunând că ea tinde de a desvoltă din ce în ce mai mult comunicația maritimă dintre Constanța, Constantinopol și Egipt.

În acest scop, dl președinte al consiliului de miniștri a spus că statul român va face toate sacrificiile posibile ca traficul de pasageri și de mărfuri între România, Bosfor și Egipt să fie zilnic. Adeca în fiecare zi să circule vasele românești între porturile respective.

Dezvoltându-se în așa mare măsură, întregul trafic de pasageri și de mărfuri se va derula pe aceasta linie, atât din cauza siguranței, cât și

din cauza distanței, care cu 2—3 ore va fi mai scurtă decât distanța Belgrad-Sofia-Constantinopol. În legătură cu această nouă orientare se accelerează lucrările portului Constanța.

În toamna aceasta două mari magazii cu silouri vor fi pe deplin terminate, rămânând alte două să se construiască în anul viitor. Și astfel de la finele anului viitor capacitatea de magazinaj a portului Constanța va fi atât de mare încât exportul de cereale prin acest punct va lua un avânt încincit mai mare decât cel de azi și în același timp va fi cu înleznie accesibil pentru un mare comerț de export și import, precum și pentru vasele comerciale cele mai mari.

Peste doi ani toate lucrările portului Constanța vor fi terminate și atunci se vor face toate sacrificiile pentru dezvoltarea navigației maritime române, sacrificii cari se vor cifra anual la vre-o 2 milioane, timp de 8—10 ani.

Este de altfel, foarte firească această tendință a orientării economice a României, întrucât singura linie liberă pentru ea este cea maritimă. Și n'avem decât să urmărim puțin comerțul de transit ce se face mai ales prin Galați, ca să vedem și să ne convingem că nu numai România, dar și partea răsăriteană a Austro-Ungariei, anume Transilvania și Bucovina, în dezvoltarea lor economică, gravitează din ce în ce mai mult și în mod firesc spre Galați și Constanța, pe unde își dirijează exportul lor.

Chiar Kossuth, ministru de comerț al Ungariei, de câte ori a avut prilejul a spus că porturile românești au o deosebită importanță pentru dezvoltarea comerțului de export al Ungariei.

Dacă Ungaria are în combinațiile sale economice liniile românești, cu atât mai vădit trebuie să le aibă România în vedere și să le dezvolte cât mai mult și cât mai bine.

Expoziția de vite a XVIII-a

în ziua Duminecă, la 6 Septembrie n., în comuna Șura-mare.

În zorile de Duminecă o ploaie deasă curgea pe Valea-Cibinului, încât ne cuprinsese o îngrijorare pe noi cei dela „Agricola” cu privire la reușita expoziției. După plecarea din Sibiu, pe la orele 8 a. m., norii încep a se rări, iar ploaia începe a cădea mai mărunț. Când sosisem la locul destinat, norii să răriseră binișor și razele pătrundeau tot cu mai multă tărie spre satul, așezat în o frumoasă vale.

La orele 10 sosiau vitele din comună, cum și cele din comunele învecinate, tot cu grămada. Preoții și învățătorii, fruntașii din comune se întâlneau și grupe de grupe își mânau vitele în piața dinaintea bisericii românești, un loc aranjat după toate cerințele. Cătră orele 10 și jumătate sosiseră cele mai multe vite, iar comitetul din Sibiu dimpreună cu poporul se adună în școala românească spre a discuta modalitățile de urmat.

Primire din partea Românilor nu s'a făcut, cu atât mai plăcut a fost atins însă comitetul, văzând întregă reprezentanța comunală, compusă aproape exclusiv din Sași, dimpreună cu protopretorul Fabritius, așteptându-ne la podul ce conducea la locul expoziției. După salutările reciproce ne-am apucat de lucru după ce am luat un mic dejun la preotul gr. or. Opreș.

Sedințele juriului au fost conduse de viceprezidentul Chirca, iar pe notarul l-a făcut secretarul reuniunii Victor Tordășianu, raportul juriului s'a încredințat directorului dela școala economică a consistorului gr. or. A. Cosciuc.

Procedându-se la aprecierea materialului espus, întreg juriul constător din peste 40 membri inteligenți, preoțime și învățătorime, și fruntași din loc, cum și din împrejurime, fiecare membru și-a făcut notițele proprii. După terminarea inspecției a urmat ședința de judecată. Aici prin aprobarea majorității membrilor s'a compus lista premiilor.

La premiere s'a urmat modalitatea: Secretarul Tordășianu cetia numărul premiilor și condițiile din prospect, iar viceprezidentul Chirca își espunea părerea sa, și la aprobarea membrilor, soțul cutare se premia. Vacile satorite ca vrednice de premiat s'au scos afară din mulțime și puse separat în un șir pe un loc ridicat s'au pronunțat gradația premiilor.

Premiergând toate acestea, întreg juriul a asistat la actul sărbătoresc al împărțirii premiilor.

Viceprezidentul în o frumoasă și bine accentuată cuvântare a spus scopul venirii noastre în acest sat emarând din scopul Reuniunii agricole din comitatul Sibiu și a cetit numele premiilor în ordinea stabilită.

Vorbirea a pornit dela citația ce o face cu privire la exprimarea unui fruntaș Sas cu ocazia unei expoziții în Sibiu, care a zis: „Învățați și voi Sașilor a cugeta și cumpăni ca Românilor și veți ajunge și voi buni economi de vite!” Un mare adevăr a spus și atunci, când a zis că în vremile vechi în aceste locuri Românilor erau, cari se ocupau cu creșterea și prăsierea vitelor cum o și spun ei, Sașii, în cântarea „Sibenbürgen Land des Segens, Land der Hirten und Karpathen!” Iar acum am ajuns să fim noi în urmă și să învățăm dela Sași. Da! Să învățăm tot ce e bun. Vorbitorul laudă mult materialul espus, și cu drept cuvânt, căci în privința aceas'a expoziția de față a întrecut pe toate câte le-am avut până acum.

Cu aceasta terminându-și vorbirea vice-prez. Reuniunii a urmat membrul din comitet Dr. Petru Șpan, care în un avântat discurs a arătat raportul dintre români și sași, cari în respectul cultural totdeauna au avut înfruntare bine-făcătoare asupra românilor conlocuitori. Așa și în cazul de față la prăsierea și cultura vitelor. A spus frumoase cuvinte de îndemna spre o conviețuire pacinică și mod de trai liniștit. A laudat calitățile sașilor: perseveranța în muncă și cruzare în cele câștigate, însușiri cari românului în mare parte îi lipsesc. El e mai ușuratic, mai nerăbdător; o împrejurare aceasta, care nu-l ajută la propășire. „Să învățăm fraților țărani dela sași: truda, răbdarea și cruzarea, căci bine ne va merge!”

A laudat cultura germană, izvorul limpede și dătător de viață și civilizație a popoarelor. Discursul la sfârșit a fost acoperit de o droaie de urări „Trăiască!” „Hoch!”

Îndeplinindu-se formalitățile de predare a premiilor abia după patru ore p. m. ne-am dus să luăm prânzul. Provăzuți bine cu de ale mâncării și înveseliți, intrarăm în șirul toastelor și cântărilor. Cel dintâi toast l-a ținut profesorul Dr. Petru Șpan pentru reprezentantul oficios, dl prim-pretor Fabritius. Acesta i-a răspuns în o limbă românească pe alocurea neexceptionabilă. A urmat vice-prezidentul Chirca pentru administrația locală, căruia i-a răspuns nemțește notarul Iosephi.

După aceasta a urmat secretarul și a tratat pe larg și frumos despre exponenți, spunând câte ceva din tainele urzirei acestei expoziții, aranjate într'un an nu tocmai bogat în nutrețuri.

Romul Simu a toastat pentru țărănime. Dr. Șpan pentru gospodine în formă șagălnică, care a produs mult haz. Preotul Petrișor a vorbit pentru secretarul Tordășianu în un lung și frumos discurs. O seamă dintre cântăreți ne-a delectat cu cântece cari de cari mai frumoase. Reînțorși la Sibiu am adus cu noi cele mai plăcute impresii despre hărnicia și deșteptăciunea poporului nostru din Șura-mare, iar pentru Reuniune un câștig de aproape 20 membri noi.

Bravii români din Șura-mare au avut 3 înfruntări în anul de față, precum s'a exprimat vrednicul preot Opreș, el nu s'ar înfrică nici de o expoziție de copii, ce ar dori să se aranjeze acolo. Laudă preotului N. Opreș, laudă învățătorului I. Opreș și comitetului aranjator local pentru frumosul aranjament, laudă exponenților și laudă și fruntașilor din comunele vecine.

Ego.

Din câmpul cooperăției. Pe lângă birou de informațiuni comerciale al casei centrale a băncilor populare, se va înființa un muzeu comercial al cooperativelor sătești. Biroul a cerut probe în cantități suficiente, indicând dacă se poate și prețurile cerute, pentru, mărfurile și produsele oferite spre vânzare.

Budapesta, 19 Septembrie 1908.

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jum.:

Grâu pe Oct. 1908 (100 klg.)	22-58—23-60
Săcară pe Oct.	18-06—18-62
Cucuruz pe Mai	14-60—14-62
Ovăș pe Oct.	16-06—16-08

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul:

Grâu nou	
De Tisa — — — —	22 K. 60—23 K. 70 fl.
Din comitatul Aibel —	22 > 40—23 > 30 >
De Pesta — — — —	22 > 40—23 > 30 >
Bănățenesc — — — —	22 > 60—23 > 60 >
De Bacica — — — —	22 > 60—23 > 50 >
Săcară — — — —	18 > 70—18 > 85 >
Orzul de nutreț, cvalit. I.	15 > 75—15 > 90 >
> de cvalitatea II.	15 > 40—15 > 65 >
Ovăș de > I.	16 > 40—16 > 65 >
> > II.	15 > 80—16 > 30 >
Cucuruz vechiu — — —	16 > 65—16 > 80 >
> nou — — — —	> — — — > — >

Felurimi.

Omul, calul și elefantul. Cine e mai tare: omul, calul ori elefantul? Luați fiecare în parte, firește că elefantul e mai tare decât calul, și acesta mai tare ca omul. Dar, relativ, chestia stă cu totul dimpotrivă, și anume elefantul e mai slab ca omul și ca calul. Socoteli precise au arătat că doi cai, cari cântăresc împreună 1450 kg. au dus la o oarecare înălțime o povară de 1701 klg., deci 251 k'g., mai mult decât propria lor greutate. Cincizeci de oameni în greutate totală de 3400 klg. au adus la aceeași înălțime 3970 deci 570 klg. mai mult decât propria lor greutate.

În sfârșit, un elefant, care cântărea mai mult decât cei doi cai și cei cincizeci de oameni la o altă, deci 5440 klg. a dus până la acea înălțime 3970 klg., deci 1470 klg. mai puțin decât propria-i greutate corporală și numai atât cât cei cincizeci de oameni.

Un critic bătrân. „Indépendance Belge” are critic muzical pe dl Eduard Féti, în vârstă de 97 (nouăzeci și șapte de ani). Serie critici dela 1837 în acest ziar, deci de 71 de ani. Și în iarna aceasta o să facă regulat dări de seamă despre reprezentațiile dela „Théâtre de la Monnaie”.

Redactor responsabil Constantin Savu.

Editor proprietar George Nichin.

Tinerii și fetele

se vor dezvolta ajungând puternici și vioi, pierzând orice melancolie dacă să vor hrăni cu

Emulsiunea SCOTT

care e cel mai excelent din toate locurile tonice.

Medicii și moașele recomandă cu cea mai mare căldură de 32 de ani încoace Emulsiunea lui Scott.

Se digeră mai ușor decât laptele.

Prețul unui flacon veritabil 2 cor. 50 fl.

De vânzare la toate farmaciile.

La cumpărarea Emulsiunei a se luă seamă la marca metodului SCOTT — care este pescarul.

Telefon nr. 646.

Am onoare de-a aduce la cunoștința on. publică că am luat în primire conducerea depozitelor de lemne ale exploatărilor de păduri aparținătoare contelui Zselénszky Róbert și le voi pune la dispoziția publicului în mod ireproșabil atât calitativ cât și cantitativ conform principiilor numitului domeniu.

Pun în vânzare stângași întregi de lemne uscate așezate des.

Arad 1908, 10 August.

Cu stimă:

Obláth Béni,

Agent de cereale și produse.

reprezentantul »Cooperativei econ. unguri«.

Moșii de vânzare.

Două moșii lângă Timișoara (30—40 minute departe de oraș), una de 146, alta de 130 jughere cat., iar două moșii în comitatul Caraș-Severin, una de 1200 jugh. cat., la hotarul comitatului Timiș și Caraș-Severin, alta moșie 540 jugh. cat. pe linia ferată Lugoj-Carașebeș.

Moșiile se pot și parcelă; prețuri și condițiuni favorabile.

Informațiuni mai de aproape dă cancelaria subscrisului avocat în Timișoara.

Dr. Aurel Gosma.

Un candidat de avocat

cu praxă bună,

afă aplicare cu 1 Octombrie 1908 în cancelaria avocatului **Dr. OCTAVIAN VASU** din Făgăraș cu condițiuni favorabile.

Un tiner român,

dorește a face cunoștința unei Domnișoare econoamă, cu caracter ales și bune studii sau diplomată ca învățătoare mai cu seamă, posedând și modeste recerinte materiale, spre a fi luată în căsătorie.

A se adresa la Administrația ziarului nostru, sub inițialele D. P., — Corespondențe și fotografie, cari se vor inmanuă persoanei interesate, sub cea mai strictă discrețiune.

Un candidat de avocat

cu praxă

afă aplicare în cancelaria avocatului **Dr. VASILE AVRAMESCU, M.-Radna.**
: : Reflectanții să se adreseze lui. : :

Moșie

(3 jugăre cat. și 204 stânjeri) cu locuință (11 odăi parchetate cu conduct de apă, odaie de baie, verandă mare și luminoasă) grajduri, șopron, magazie betonată, ghețarie, dependențe, gielăc, frumos parc vechiu, o vie de vre-o 3/4 de holde. grădină de legume și de poame, trei case mai mici cari pot fi închiriate (toate într'un complex) este de vânzare imediat și cu preț avantajos, eventual cu tot aranjamentul și cu mobila. Proprietatea este așezată într'o comună lângă stațiunea de cale ferată și de motor. Zilnic circulă 4 trenuri spre Timișoara (cam o jum. de oră). Să potrivește mai ales pentru privațiști sau pensionari, de-asemenea pentru negustori. **Se caută miști (agenți).** Ofertele să vor trimite sub marca „U. B. 1908” firmei de anunțuri **Blockner J.** Budapest, Sütő utca 6 sz.

„ARDELEANA”, institut de credit și economii în Orăștie (Szászváros).

Caută

Un candidat de avocat

cu praxă bună

pe 1 Octomvrie a. c.

Reflectanții suot rugați a se adresa direcțiunii până la 26 Septembrie a. c.

Direcțiunea.

APĂ MINERALĂ PHOENIX DIN BUZIĂȘ

IN PRIVINȚA EFECTULUI **PENTRU BOALELE DE RINICHI ȘI BĂȘICĂ**
INTRECE TOATE APELE.

La gust e plăcută, puțin acrie, nu e feruminoasă și abundează în acid carbonic.

Apă de masă neobișnuit de răcoritoare.

Intrebuințată pentru cură de beut, pentru boale de rinichi și bășică, pentru formațiunea petrii de bășică și înisipare, pentru catarul organelor de respirație și de secrețiune s'a dovedit de un efect eminent.

PROSPECTE trimite gratuit administrația izvorului:
Direcțiunea stațiunii balneare Muschong — în Buziăș.

Depozit general: **STAUDT MIKLOS**, Arad, Boross-Bénit ter 22. Telefon Nr. 654.
Se poate căpăta la toate prăvăliile de coloniale.

Reclama e sufletul comerțului.

Dipl. de onoare
Lovrin 1902.

SZUBOTHA SÁNDOR

Medalia de aur
Timișoara 1891.

pregătitor de odăjdii și ajusturi bisericești.

Intemeiat la 1883

Telefon pentru comit. și oraș 498.

Liferantul excel. Sale episcop Dessewffy din Cenad.

TIMIȘOARA-CETATE

în colțul străzii Lonovics și Jenő főherceg vis-à-vis de hotelul «Hungaria».

Recomandă magazinul său bogat în atențiunea binevoitoare atât a preoțimei cât și a acelor, cari voesc să cumpere pentru biserici capele, sau societăți de înmormântare

odăjdii, steaguri, cruci

statue sau altfel de ajusturi bisericești

tot astfel marele său asortiment pentru materiale necesare la formarea ajustărilor bisericești.

Pentru liferările mele lau .aspunderea

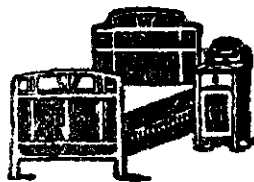
Servesc bucuros cu catalog ilustrat

La reparații, adoptări etc. nu vă nițați de

Geamurile duble de reformă ale lui Mayr.

Brevet unguresc nr. 37857, foarte potrivite și încercate de toată lumea. Sunt cele mai simple, bune și ieftine (A nu să confundă cu ghișeurile!) și sunt brevetate în toate în statele mari. Lucrări de construcție de tot felul. Instalații și aranjamente de localuri, magazinuri, școli și biserici.

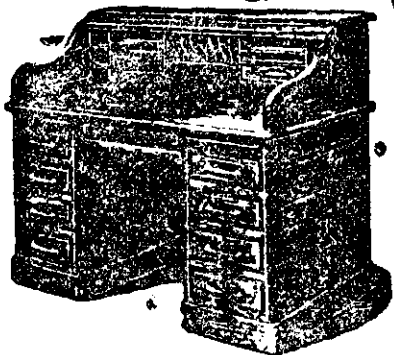
Siugurul producător al geamurilor duble de re-

formă. Brevet unguresc numărul 37857. : : :

- VICTOR KREMER -

Împărie cu uzină de aburi.

SIBIU (Hermanstadt, Nagyszeben).

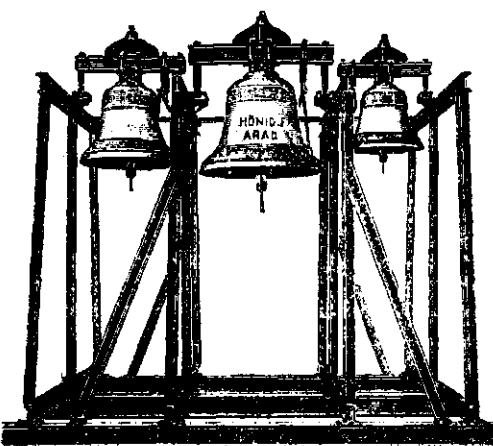
Frideric Höning

Arad, strada Rakoczi Nr. 11-28.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor

Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiași tare și cu șunet adânc — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clătine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi, sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis.

AVIZ!

Am onoare a aduce la plăcuta cunoștință a damelor din loc și jur, că fostul

magazin de pălării
a văduvei Kábdebó Miklós-né
aflător în edificiul teatrului orașenesc
existent de 45 ani în Arad
I-am preluat

și I-am provăzut cu cele mai
moderne pălării pentru dame.

Rog deci p. st. public ca cu încredere avută în înaintașa mea să mă onoreze și pe mine, deoarece sunt de principiul să servesc p. st. mușterii **marfă bună — cu preț ieftin.**

Rugându-mă pentru binevoitorul sprigin și pentru cercetarea magazinului meu de pălării, rămân cu toată stima

POLTZ MARY
urm. văd. Kábdebo M.

30.000 coroane garanție pentru curățenie.

In bucătărie și 'n casă

se curăță totul ce poate fi spălat și curățat cu
săpunul Hirsch a lui Schiecht.

Acesta e rezultatul unui studiu conștient și profund, de zece ani. Posede o putere extraordinară curățat, e curat și liber de orice substanțe stricacioase. Fără grije se poate folosi pentru scopul de a curăți ori ce și se poate folosi și la lucruri unde celalalt săpun nu e bun sau dă mare grije folosirea lui.

Kovács István urmașul lui
FARKAS J.

fabricant de trăsuri.

Temesvár Józsefváros, Fröbel utza 58

(casa proprie).

Fondat în 1866. Mare depozit. Fondat în 1866

Are trăsuri noi și reparate.

Primește reparaturile, lucrările de faur de lemnar și de lăcuit.

Cel mai bun nutremânt pentru
câni este și va rămânea renumitul

„Fattinger's Hunde kuchen“

(Măncarea de câni a lui Fattinger)
care dintre toate mâncările pentru
câni e cea mai hrănitore.

* 50 klg. 23 coroane 5 klg. potol.
* franco cu 3-20 coroane. *.

Fattinger's Puppy Bisquit

** pentru câni tineri. **
* 50 klg. 26 coroane. 5 klg. portol.
* franco cu 3-50 coroane. *.

- Prospecte gratis și franco. -

Fattinger's Patent-Hundekuchen

și Geflügelfutter (nutreț pentru păsări).
Fabrik Wiener-Neustadt.

- - - Peste 250 de prețuri. - - -
Nutremântul de animale a lui Fattin-
ger e controlat de veterinari. **

Cel mai mare magazin și atelier de reparat biciclete și mașini de cusut din Arad.

Hammer Vilmos

Maestru de electricitate
Arad, Szabadság-tér 7. Telefon 96.

Pfaff și Singer. Mare asortiment și cel mai ieftin magazin de mașini de cusut Minerva cu roată și biciclete Pach și Premier precum și părți constituante de mașini, plăci de gramofone. — Ace de mașină de cusut veritabile englezești. Condiții de plată favorabile. Mare atelier special de reparaturi.

Gratis! trimit oricui
cine se adresează la mine, catalogul de pețuri care a apărut de cu rând despre

ciasornice
de prima calitate și biuterii, ciasornice bine regulate remon-
toir cu 5 conoane 60

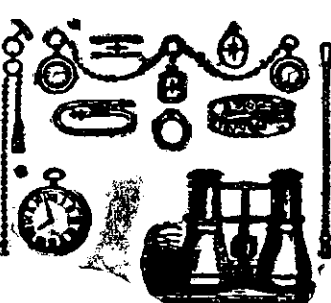
fil., un ciasoric de trerzit perfect cu 2 cor. 90 fil

Cadouri mari de sărbători!

Győző Brucker Nándor és Társa

mălestru de ciasornice.

Győr 75.

NOXIN

cea mai
bună cremă
de ghețe

cu cheia
patentată

Se poate căpăta în toate prăvăliile mai bune
The „Noxin“ Co.

Londra:

E. C. 57 Chisvell
Street.

Viena: XVIII/1

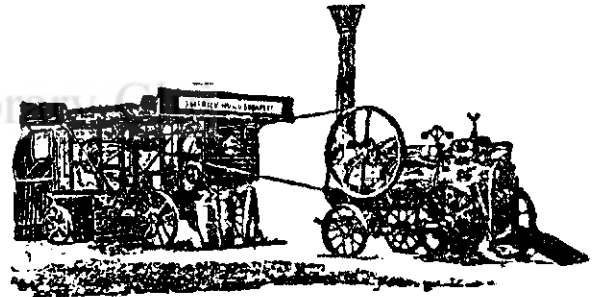
Willy Weingärtner
Semper Strasse 13
Telefon 22149.

Paris:

125 Bue Montmartre.

Budapesta:

Brüder Hochinger.

Provisiuni de mașini cu vapor
LOCOMOBILE

făcător de jirezi de paie

în formă întrebuințată și cu dregere

se pot căpăta pe lângă condiții de plătire
foarte favorabilă la firma

SEIFRIED HUGÓ

BUDAPEST, V., str. Katona József 17.

Czernoczky Mihály

magazin de ghețe.

pentru dame și bărbați.

ARAD, Kossuth utca 67.

Fabricație proprie.

Prețuri ieftine.

Ghețe de șevro pentru domni	12-40 cor.
» » box	11-60 »
» » șevro cu bumbi p. dame	10-90 »
» » cu șirețe pentru dame	9-60 »
» » box cu șirețe p. dame	8-30 »
» » pele de vițel p. dame	7-60 »
Jumătăți de șevro brun	9-00 »
Jumătăți de șevro	7-60 »
Jumătăți de căprioară	6-40 »
Ghețe tari de muncitori dela	7- cor.
Ghețe de copii dela	3- cor.

Geasornice de turn

pentru palate, case comunale, fabrici,
locuțe private
regulează și aranjază mai favorabil,

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage

Budapesta, VII., Tökölly ut 50 (casa proprie).

Cateloage și specificări de prețuri trimite gratis și franco.

Birou de construcții. Mihai Nadra

constructor.

Primește orice lucrări atingătoare de această ramura, care execută prompt și cu prețurile cele mai moderate, ca

devizuri (planuri de cheltuieli) și proiecte.
Lucrare bună și frumoasă. — Execuția simplă.

Ca român, rog mult onoratul public românesc să binevoiască a mă sprigini cu binevoitoarele comande. Cu stimă:

MIHAI NADRA, constructor.
ARAD, strada Lipót Nrul 3.

Expoziție permanentă. Magazin de mobile!

Anunț on. public că mi-am aranjat din nou și mi-am lărgit

magazinul meu de mobile
aflător pe piața **Andrássy Nr. 15 (casele Hermann).**

care există de mai multe zeci de ani și să lucrează de un prețiu excelent. Magazinul a fost acum lărgit
:: eu apartamentele din ei și l-am aranjat cu :

cel mai modern și mai nou mobilier
de salon, de sufragerie

:: și dormitor, ::

toate din fabrica mea, încât oricine le va vizita va găsi imediat și va putea alege orice mobile dorește.

Comandele din provincie să execută prompt și repede.

STEIGERWALD A, fabricant de mobile.

O păpușă pentru probă numai 5 cor. 50 fileri.

Pregătit cu pânză 9 coroane.

Se află la pregătorul de păpuși de probă

VAJDA SAMU

BUDAPEST, Károly-körut 11. sz.

Mare institut de reparat de păpuși de jucărie.

Preț-curent gratis! Reparare de păpuși!

== Vânzare en gros și en detail. ==

HAMMERZS. és TÁSRA

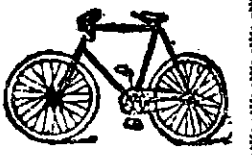
măiestru de articole electrice și fabricant de balanțe (cântare).

ARAD, Piața Boros-Béni, Nr. 1. (In casa dlui Dr. Sever Ispravnic).

Mare atelier de reparaturi speciale. Mare magazin stabil în biciclete fabricații engleze, americane și germane. Singurul vânzător al mașinei de cusut celebre „VICTORIA”, „OPPEL”, „SINGER” și „MINERVA” cu suneica în formă de roată. Magazin de balanțe decimale și de bucătărie.

Mare asortiment în părți de mașini de cusut, articole de montate biciclete și articole de electricitate.

Tot felul de reparațiuni în bransa aceasta pe lângă prețuri moderate și garanție

Prima fabrică de umbrele de ploaie și de soare, din Sibiu

RECOMANDĂ:

asortimentul bogat de umbrele de ploaie și de soare, fabricație proprie, dela execuția cea mai simplă până la cea mai complicată. Se primește asemenea umbrele de îmbrăcat din nou cu stoffe de calitate cea mai bună ce o are în depozit, cu prețuri favorabile. Solicită încrederea on. public :

J. Oestreicher, fabricant de umbrele. -
Sibiu, Grosserring 18.

HAINE PREOȚEȘTI.

Am onoare a aduce la cunoștința on. preoți, că mi-au sosit

stoffe negre de primăvară

și vară și le păstrez în magazin în mare asortiment. — Mă voiu sili ca și până acum să câștig încrederea și mulțumirea on. mei clienți.

Pentru comandele din provincie e de ajuns să se trimită o revereandă de model sau o haină; la dorință însă

mă duc pe cheltuiala proprie până la fața locului.

Primesc confecționarea și repararea odăjdiilor bisericesti, cu prețuri moderate. Prăvălia: Lângă casina națională, casa Balog György. Szabadka. Vesselényi ut. **Hadnagy István,** croitor de haine civile și preoțești.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 568. Telefon pentru oraș și comitat 568.

Bani! Bani! Bani! Bani!

Foarte ieftin și coulanți. Atât

împrumuturi nouă cât și convertări

mijlocește pe lângă garanția imobilă și

amortisație de 10, 15, 20, 30, 40 și 50 ani

WEISZ SIMON,

agent comercial.

ARAD, strada Ferdinand Nr. 8.

Correspondență în limba română.

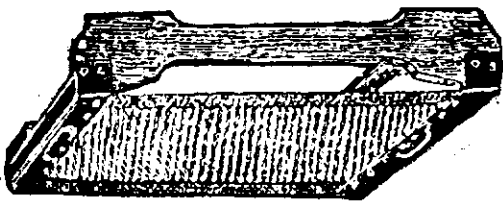
TUNCZKY GYULA

Prima fabrică de mobile de fer și aramă, de somiere de sîrmă și trăsuri de copiii din Ungaria de Sud.

TEMESVÁR - Jozsefváros, Hunyadi utca 48.

Își recomandă mobilele de fer și de aramă, soniere de oțel pentru paturi după măsură, fabricație proprie.

Primește aranjamentul hotelurilor, internatelor și spitalelor, face paviloane de fer după măsură. Catalog de prețuri gratuit și franco.

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Bpesta în 1896.

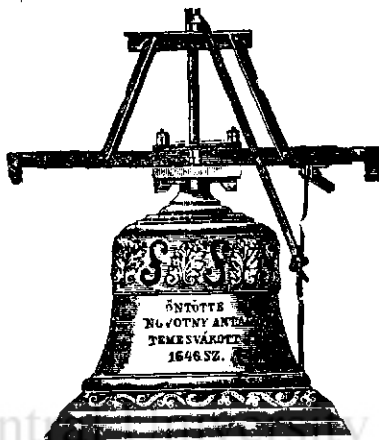
Turnătoria de clopote. Fabrica de scaune de fer pentru clopote, alu

ANTONIU NOVOTNY - FABRIC. - TIMIȘOARA

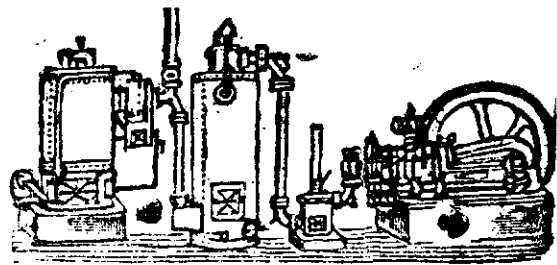

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase, pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GĂURITE** ventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adănc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu.

Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sire stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. Prețouranturi ilustrate gratis.

Garanția cea mai largă! Condiții ușoare de plată!

FABRICA DE MOTOARE DIN DREZDA

una din cele mai mari și mai vechi fabrică de motoare furnizează motoare și locomobile cu gaz, cu benzină, cu păcură și acetilenă toate perfecte, trainice, funcționând în mod preciz sigur și ieftin.

Reprezentanța generală și depozitul se află la:

Gellért Ignác és Társa BUDAPEST, Teréz-körút 41.

Telefon Nr. 12-91. Telef Nr. 12-91

Jgaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără pentru prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Cea mai eficientă sursă de bani.

Am onoare a aduce la cunoștința stimatului public că în piața Árpád Nr. 5. am deschis un **birou pentru mijlocirea împrumuturilor de bani.**

În sfera mea de activitate cad pământurile, case de dat în chirie, împrumuturi de plătit în rate, pe lângă etalonul cel mai mic, plasez cambiile funcționarilor, mijloace tot felul de afaceri referitoare la parcelări, cumpărări și vânzări de case pe lângă replătirea ulterioară a taxei.

Cu stimă:

Ludovic Vig,

birou mijlocitor de împrumuturi.

ARAD, Árpád-tér Nrul 5.

Sárga János

:: argintar și pregătitori de obiecte artistice ::

Kolozsvárt Mátyás király-tér 12—13.

Telefon nr. 354.

Telefon nr. 354.

Mari deposit în obiecte de biserică, obiecte de argint ciasornice. Bijuterii specialități engleze și franceze s. a.

Plătire în rate favorabile.

Catalog ilustrat de prețuri gratuit și porto franco.

Magazin de mașini de cusut, biciclete și mașini de vorbit.

LADÁNYI IZSÓ Temesvár

Belváros, Zápolya-u. edificiul seminarului rom. catolic, Telefon 577.

O mulțime de scrisori de recunoștință. Marfa cea mai bună. Prețuri de marfă. Plătire în rate fără ridicare de prețuri.

Mașini de cusut Singer veritabile, cu luntriță în formă de roată, mașini de cusut Central-Bolin. Mașini de cusut pentru pantofari cu brațul în stânga. Mașini de cusut Cilindrice (cu capde colibrul).

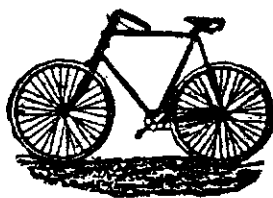
Cele mai bune biciclete și părți constituante

Fonografe cu 7 coroane.

Gramofone dela 18 cor. în sus.

Plăci veritabile „angyal” și „favorit”, plăci cu două fețe mare asortiment, cântece maghiare, germane, românești și sârbești. Înregistrări dela Svachim, Caruso, Melbor, Scotti, Slezak, Kurz, Hegedüs, GONDÖR, Gyárfás etc. Corfescu, Ionescu, Ștefănescu.

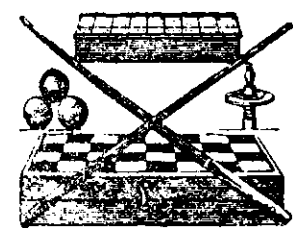
Suluri de fonograf «Columbia» à 1-30 cor.

Cea mai frumoasă muncă de strunțar o face

Fock Gábor

ARAD, strada Weitzer János Nrul 6.

Pregătește ornamente și obiecte de os, precum și tot felul de lucruri ce se țin de bransa asta,

mescioare de făcut dantelă :: și aparținentele. ::

Se pot comanda

pe lângă prețurile cele mai favorabile dela acest atelier. — Comandele din provincie se efectuează cu acuratețe și promptitudine.

